

POROČILA, OCENE:

Naško Križnar: Slovenski etnološki film. filmografija 1905—1980, (Ljubljana 1982, 145. str. fotogr.)

Pred meseci smo dobili zanimivo knjigo, ki govori o zgodovini slovenskega etnološkega filma od leta 1905 do današnjih dni.

Izdaja filmografije bi ne bila posebnost če ne bi bila prvi primer, da smo iz slovenskih dokumentarnih filmov dobili izbor tistih filmov, ki so vsestransko uporabni za neko vedo, v našem primeru za etnologijo.

Avtor, novogoriški etnolog Naško Križnar, je v svoje delo pritegnil vse dosegljive filmske zapise, ki so nastali v slovenskem etničnem prostoru in ki govorijo o ljudski kulturi in načinu življenja.

Filmografija prihaja na svetlo ob pravem času, saj so etnologi tak priročnik gotovo pogrešali že več let. Filmski zapisi vsakdanje resničnosti v sedanjem pa tudi preteklem času so odličen dokument načina življenja. Vendar takih virov informacij etnologi doslej niso znali dovolj izkoristiti. Zato se avtor filmografije v uvodu upravičeno sprašuje, ali bodo etnologi v prihodnje bolj kot doslej uporabljali vizualno gradivo, ki jim ga ponuja slovenski dokumentarni film. Dosedanja praksa namreč kaže, da fotografske kamere pri svojem delu niso dovolj uporabljali. Svetle izjeme so le večje etnološke raziskovalne ustanove, npr. Glasbeno narodopisni inštitut, Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU in Oddelek za etnologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, od pokrajinskih muzejev pa Goriški muzej iz Nove Gorice. Posebno mesto zavzema vsekakor tudi RTV Ljubljana, ki je posnela največ za etnologijo zanimivih filmov, čeprav dostikrat to ni bil njen osnovni namen. Številne filme z etnološko tematiko so ustvarili večinoma fotografski amaterji in poklicni filmski delavci, ki jim je bila folklorna tematika snov, s katero so lahko uresničevali svoje zamisli in ambicije.

Že dejstvo, da je v etnološko filmografijo vključenih po sodobnih etnoloških kriterijih kar 795 filmskih enot, kaže, da filmskega medija poslej etnologi ne bodo mogli več obravnavati kot nečesa obrobnega ali le kot dekoracijo svojega raziskovalnega dela. Film bodo morali enakovredno vključiti v vsako pomembnejšo etnološko raziskavo, saj le živa slika lahko prikaže plastično podobo življenja v prostoru in času. Tako bo tudi filmska kamera, kakor fotografski aparat in magnetofon, morala postati pomemben metodični pripomoček pri terenskem delu.

Naj za zgled navedemo le Jakčeve filmske zapise o belokranjskih folklornih skupinah, belokranjskih ljudskih plesih, sejmi; romarjih, domači hišni delavnosti, belokranjskem stavbarstvu in proščanju pri Treh farah pri Metliki, ki predsta-

vljajo danes enkrat in neponovljiv dokument časa tik pred drugo svetovno vojno. Takšen filmski dokument more etnologu služiti kot dober vir za rekonstrukcijo načina življenja, pa tudi za ugotavljanje plesnih oblik, načina oblačenja, prehranjevanja, vsebine in poteka posameznih ljudskih iger, socialne razslojenosti itn.

Slovenska filmografija vsebuje poleg seznama filmov tudi kazalo naslovov filmov, tematsko kazalo (urejeno po etnološki sistematiki), imensko kazalo in kazalo producentov.

Iz knjige je razvidno, da je bilo doslej posnetih največ filmov o obrti in rokodelstvu, domači delavnosti, prometu, letnih šegah, prireditvah in festivalih, plesu in folklornih skupinah, raziskovalcih in zbirateljih. Nekatere etnološko zanimive in pomembne teme pa so doslej ostajale filmsko popolnoma neobdelane, nedokumentirane.

Z etnološko filmografijo so slovenski etnologi, pa tudi vsi, ki se s filmom ukvarjajo poklicno ali amatersko, dobili priročnik, ki jim je pokazal, kaj vse je bilo doslej narejenega, predvsem pa, kaj vse še bodo morali spraviti na filmski trak, če bodo hoteli zanamcem ohraniti popolnejšo podobo pojavov ljudske kulture in današnjega načina življenja.

To pa je tudi ena glavnih nalog, ki jih avtor sporoča v 150 strani obsegajočem delu, ki ga etnologi in filmski delavci nikakor ne bi smeli prezreti.

Knjiga je izšla v založbi Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja v Ljubljani in Goriškega muzeja iz Nove Gorice.

Andrej Dular

Končno je izšla knjiga Nives Sulič o ameriških Slovencih z naslovom Thank God I'm Slovenian. Naročila lahko pošljete na naslov: Nives Sulič, Oddelek za etnologijo, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana.
